

Lekcja pokoju w ramach
V Szczytu Pierwszych
Dam i Dżentelmenów

The Fifth Summit
of First Ladies
and Gentlemen
EDUCATION SHAPING THE WORLD

MINISTRY
OF EDUCATION AND
SCIENCE OF UKRAINE

«UJĘCIA Z UKRAINY: NIEOPOWIEDZIANE HISTORIE NASTOLATKÓW»

Wirtualna podróż, która pozwala nam „wejść w buty”
ukraińskich dzieci dorastających w kraju, gdzie wojna
trwa już 12 lat.

TA LEKCJA ZADAJE PYTANIE

Co pomaga nastolatkom pozostać sobą i planować przyszłość w czasie wojny?

Jak wygląda zwykły dzień ukraińskich nastolatków?

O czym marzą i co chcą powiedzieć światu o swoim kraju?

Dla kogo?

Dla uczniów w wieku 14–18 lat z różnych krajów świata, którzy chcą dowiedzieć się więcej o Ukrainie, wojnie, jej przyczynach i skutkach oraz o życiu rówieśników podczas wojny.

Jaki jest czas trwania lekcji?

Od 45 minut do cyklu kilku lekcji, w zależności od możliwości i preferencji nauczyciela.

Kto może prowadzić lekcję?

Nauczyciele historii, geografii, języków, filozofii, etyki, mentorzy, tutorzy i wychowawcy. A także ukraińscy nastolatki, którzy przebywają za granicą pod tymczasową ochroną i uczą się tam w szkołach.

Dostępne języki

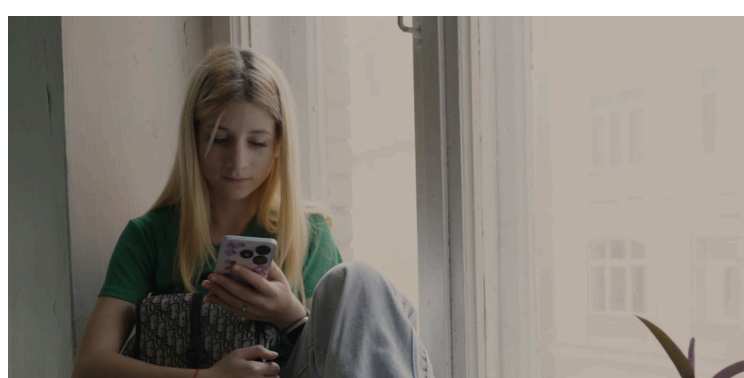
Ukraiński, angielski, polski, hiszpański, niemiecki, francuski

SPIIS TREŚCI

- 04** **Ogólne wskazówki metodyczne dla nauczycieli**
- 07** **Blok 1. Wstęp.**
Ukraina jest bliżej, niż się wydaje.
- 12** **Blok 2. Wideo 1.**
Historia deportacji i powrotu do domu. „Wkładamy buty Diany”.
- 16** **Blok 3. Wideo 2.**
Nauka pod ziemią. Zaporozże. „Idziemy do szkoły z Nazarem i Oryną”.
- 23** **Blok 4. Wideo 3.**
Utrata przyjaciela. Wspólnota. Siła zespołu.
- 29** **Blok 5. Zadania na zakończenie lekcji**
- 32** **Wnioski**
- 33** **Dla tych, którzy chcą dowiedzieć się o Ukrainie więcej**

OGÓLNE WSKAZÓWKI METODYCZNE DLA NAUCZYCIELI

Ta lekcja została zbudowana wokół trzech historii nastolatków, którzy mają różne doświadczenia życia w czasie wojny. Wszyscy pochodzą z różnych miast i miejscowości Ukrainy. Wszyscy odczuwają skutki ostrzałów, ograniczonego dostępu do edukacji, braku kontaktu z przyjaciółmi, strat, a jednocześnie – jak wszyscy nastolatki na świecie – radości życia.

Słuchają muzyki, nagrywają wideo do TikToka, grają w gry komputerowe, mają domowe zwierzęta i oczywiście marzą.

O tym, by dostać się do college'ów lub na uniwersytety, mieć możliwość swobodnie spacerować ulicami rodzinnych miast, spać we własnych łóżkach, a nie w schronach, podróżować. Przede wszystkim marzą jednak o zakończeniu wojny. I o tym, by nikt z ich rówieśników z innych krajów nigdy nie musiał doświadczać jej skutków.

Te historie, mimo dorosłych doświadczeń, są jasne i szczerze. Nie pochodzą z nagłówek gazet ani z przemówień polityków, lecz zostały opowiedziane przez same dzieci. Takie jak te, które w Europie, obu Amerykach, Azji, Afryce i Australii będą słuchać tej lekcji.

ZADANIA LEKCJI

- ▶ Kształtować empatię i współczucie poprzez osobiste historie nastolatków.
- ▶ Pokazać uniwersalność marzeń dzieci i młodzieży mimo różnych doświadczeń i kontekstów.
- ▶ Pomóc uczniom zastanowić się nad wartością pokoju i bezpieczeństwa w ich własnym życiu.
- ▶ Zachęcić do rozmowy w klasie o tym, co każdy może zrobić, aby wspierać kulturę pokoju.

GŁÓWNYM CELEM TEJ LEKCJI

nie jest jedynie zapoznanie uczniów z historiami nastolatków z Ukrainy, lecz także pokazanie, że pokój to wartość, o którą trzeba dbać każdego dnia.

Wspieranie kultury pokoju zaczyna się od małych rzeczy: umiejętności słuchania i słyszenia się nawzajem, szacunku dla różnic, rozwiązywania konfliktów bez agresji, zdolności do współczucia. Zachęcaj uczniów, by dzielili się własnymi przykładami tego, jak mogą budować pokój w swoim otoczeniu – w klasie, w rodzinie, w relacjach z przyjaciółmi.

Poniżej znajduje się kilka rekomendacji, które pomogą przygotować się do przeprowadzenia lekcji i dostosować ją do własnych potrzeb.

1. Objętość i wybór

Materiał lekcji jest dość obszerny. Można go zrealizować w całości i spróbować objąć wszystkie bloki albo wybrać te, które najbardziej do Ciebie przemawiają i odpowiadają Twoim zainteresowaniom zawodowym oraz zainteresowaniom uczniów.

3. Elastyczność zastosowania.

Możesz dostosować lekcję do konkretnej klasy: skrócić wybrane części, zmienić kolejność bloków, dodać własne przykłady lub pytania do dyskusji.

2. Można podzielić na kilka zajęć.

Lekcja łatwo dzieli się na 3-4 osobne części, z którymi można pracować stopniowo. To pozwala głębiej przemyśleć poruszane tematy.

4. Wrażliwość na kontekst.

Jeśli uznasz, że niektóre aktywności są zbyt drażliwe dla Twoich uczniów, pomiń je lub zastąp innymi.

5. Stwórz bezpieczną atmosferę.

Na początku ustal z uczniami zasady wzajemnego szacunku, prawo do niewypowiadania się, jeśli temat dotyka osobistych doświadczeń, oraz znaczenie uważnego słuchania.

7. Zachęcaj do twórczości.

Uczniom może być ciekawie wyrazić swoje myśli nie tylko słowami, lecz także za pomocą rysunków, krótkich tekstów, postów do mediów społecznościowych, symbolicznych gestów wsparcia dla pokoju.

6. Łącz z innymi przedmiotami.

Tę lekcję można zintegrować z wiedzą o społeczeństwie, historią, literaturą, etyką, a nawet językami obcymi, aby poszerzyć kontekst.

8. Kończ pozytywnie.

Konieczne daj przestrzeń na refleksję i marzenia uczniów o przyszłości. Podkreśl ich rolę w tworzeniu kultury pokoju.

**ZAWSZE JESTEŚMY
DO DYSPOZYCJI W SPRAWIE
OPINII ZWROTNYCH,
PYTAŃ I WSPÓŁPRACY:**

PEACELESSON@SUMMITFLG.ORG

Serdecznie dziękujemy za wspólną pracę!

BLOK 1

UKRAINA JEST BLIŻEJ, NIŻ SIĘ WYDAJE...

Słowo wstępne nauczyciela

“Dziś porozmawiamy o kraju, którego nazwa, jestem pewien pewna, jest wam znana z wiadomości. Proponuję jednak na godzinę odłożyć wszystko, co wcześniej słyszeliście, i odbyć podróż za kulisy nagłówków.

ZESKANUJ
KOD QR

WIDEO PROMOCYJNEGO

Spojrzymy na ten kraj nie oczami polityków czy dziennikarzy, lecz oczami waszych rówieśników i ludzi, którzy codziennie tworzą jego przyszłość”.

AKTYWNOŚĆ. MENTIMETER LUB KAHOOT. „3 SŁOWA O UKRAINIE” → CHMURA SŁÓW.

Cel ćwiczenia –

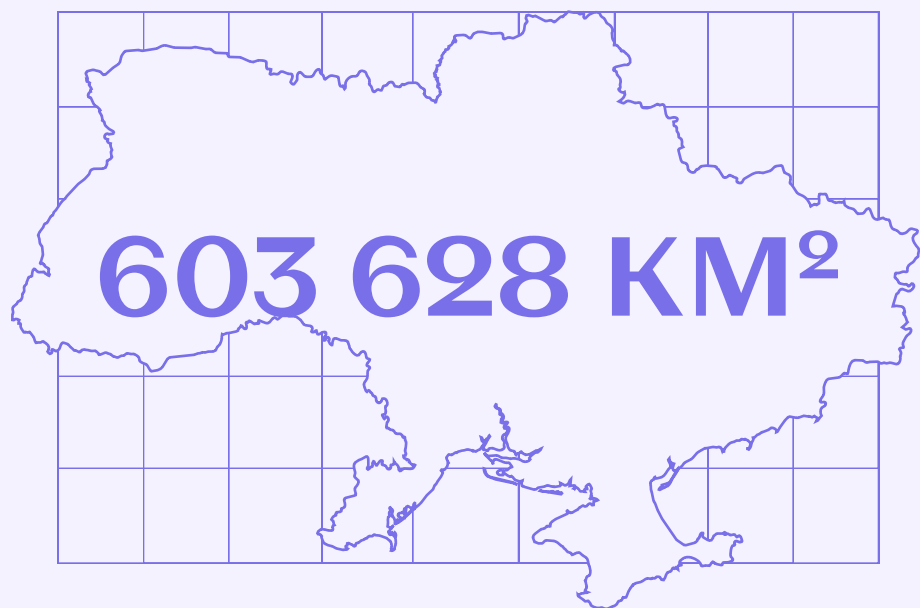
skrócić dystans, zreflektować wideo poprzez przywołanie skojarzeń, utrwalić jego główne tezy i zbudować asocjacje z Ukrainą.

Po obejrzeniu wideo poproś uczniów o podanie (najlepiej przez aplikację) trzech słów lub wyrażen, które kojarzą im się z Ukrainą.

Fakty i liczby

(podobnie jak blok „kontekst współczesny i historyczny”, nauczyciel może ich użyć dla lepszego wyjaśnienia Ukrainy):

1. UKRAINA JEST NAJWIĘKSZYM KRAJEM EUROPY

Pod względem powierzchni (603 628 km²) to największy kraj w całości położony w Europie.

2. CZARNOZIEMY – SKARB UKRAINY.

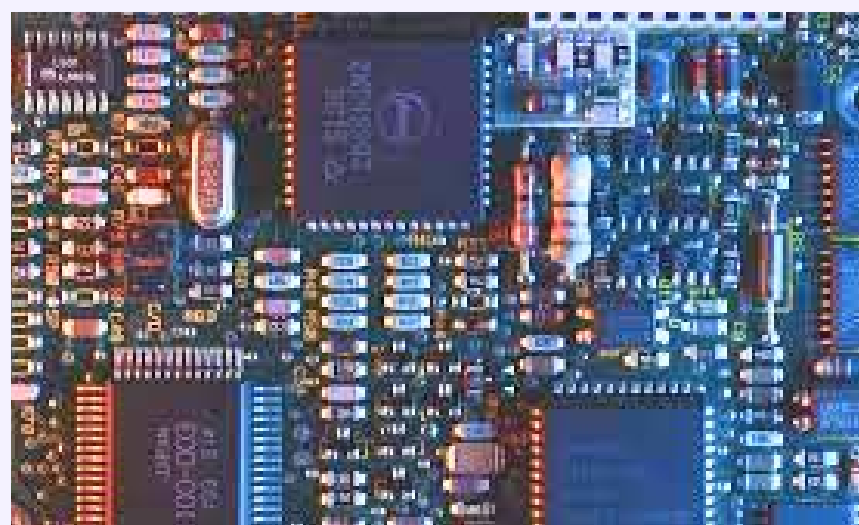
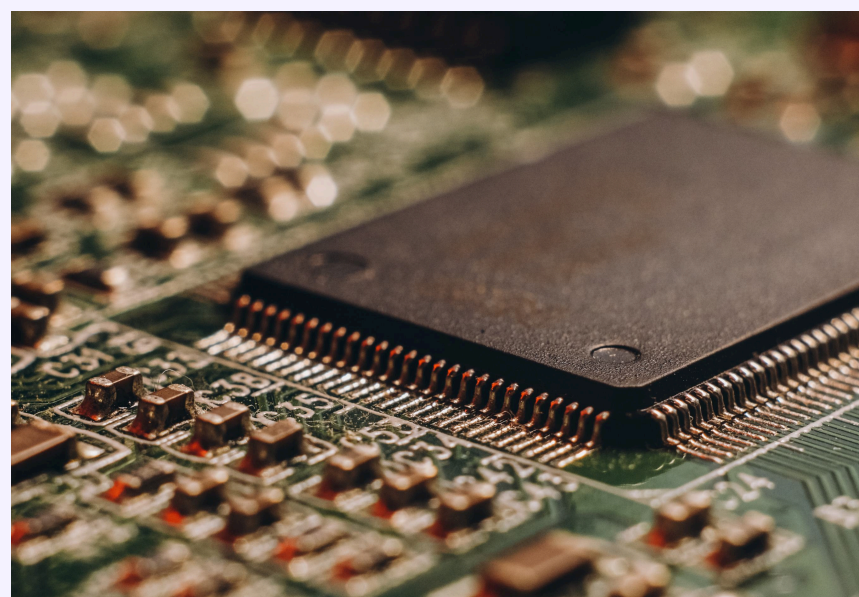
Ukraina posiada około jedną czwartą światowych zasobów czarnoziemiu – najbardziej urodzajnego typu gleby.

Dzięki temu jest jednym z wiodących eksporterów zbóż i oleju słonecznikowego, odgrywając kluczową rolę w wyżywieniu milionów ludzi i stabilności rynków światowych.

3. KLUCZOWE OGNIWO W ŚWIATOWEJ PRODUKCJI TECHNOLOGII.

Ukraina jest jednym z największych producentów i eksporterów gazów szlachetnych, w tym neonu, nieodzownego przy produkcji mikrochipów i półprzewodników.

Przed pełnoskalową inwazją Rosji w 2022 roku Ukraina pokrywała do 70 procent światowych dostaw czystego neonu, co czyni ją krytycznie ważnym ogniwem globalnego przemysłu elektronicznego – od smartfonów po samochody.

Kontekst współczesny i historyczny:

Żyjemy w świecie postprawdy, gdzie informacja rozprzestrzenia się bardzo szybko i gdzie czasem trudno odróżnić prawdę od kłamstwa. Wyobraźmy sobie, że oszustem może być całe państwo, które przez stulecia przekonuje świat, że innego państwa nie ma, że to konstrukcja sztuczna, historyczny przypadek. Jak to możliwe? Przyjrzyjmy się faktom.

W 2014 roku Federacja Rosyjska rozpoczęła wojnę hybrydową przeciwko niepodległej Ukrainie, okupując część jej terytoriów. W 2022 roku Rosja rozpoczęła pełnoskalową wojnę przeciwko Ukrainie, dążąc do zniszczenia ukraińskiej idei narodowej i przekształcenia Ukrainy w posłuszną, prorosyjską kolonię.

Aby usprawiedliwić agresję, Władimir Putin odwołał się do znanego mitu: „Ukraina to młode państwo, które przypadkiem powstało po rozpadzie Związku Sowieckiego, a Ukraińcy i Rosjanie mają wspólną historię, więc ich drogi powinny się łączyć”.

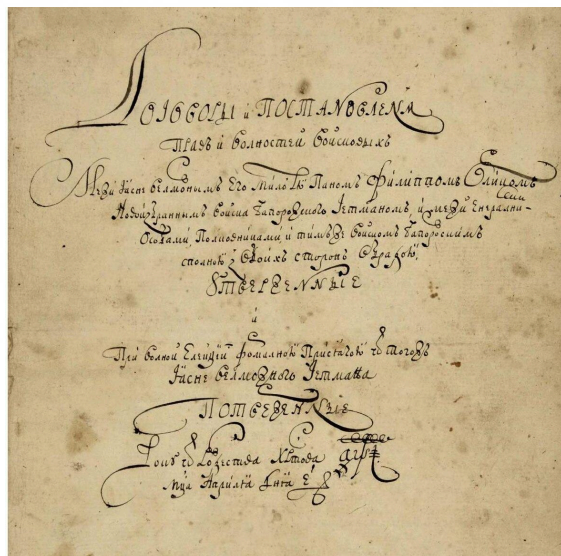
TO NIEPRAWDA. Zwróćmy się do faktów historycznych. Historia ukraińskiej państwowości to proces nieprzerwany, który można prześledzić przez stulecia.

RUŚ-UKRAINA (IX-XIII W.)

W średniowieczu Kijów był centrum jednego z najpotężniejszych państw Europy – Rusi-Ukrainy. Państwo to obejmowało ogromne obszary i w X-XI wieku było jednym z największych w Europie. W 988 roku książę kijowski Włodzimierz wprowadził chrześcijaństwo jako religię państwową.

Umożliwiło to „diplomację małżeńską”, gdy dzieci książąt kijowskich zawierały małżeństwa z potomstwem europejskich monarchów (najbardziej znana – Anna Jarosławówna, żona króla Francji Henryka I Kapetynga).

Konstytucja Pylypa Orlyka (1710)

UKRAIŃSKA REPUBLIKA LUDOWA (1917-1921)

I wojna światowa doprowadziła do rozpadu imperiów i powstania państw narodowych. W 1917 roku powstaje Ukraińska Republika Ludowa, która wkrótce ogłasza niepodległość. Później państwo to zostało zniszczone przez Rosję Sowiecką, a Ukraina na niemal 70 lat znalazła się pod okupacją sowiecką.

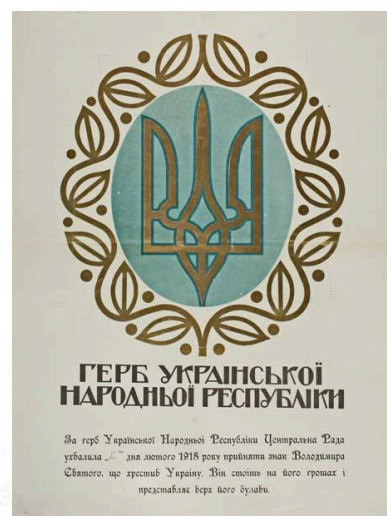

Srebrna moneta Włodzimierza Wielkiego z trójzębem, wybita w ostatnich latach jego życia (989 – 1015)

HETMAŃSZCZYNA (XVI-XVIII W.)

W XVII wieku proces państwowotwórczy na Ukrainie przyspiesza. W 1649 roku powstaje demokratyczny twór zwany „Hetmańszczyzną”, obejmujący znaczne etniczne terytoria Ukrainy. Jej unikalność polegała na zasadach demokracji: przywódcę państwa i urzędników wybierał lud, a w razie zastrzeżeń mógł wybrać innych.

Współczesna Ukraina odrodziła niepodległość w 1991 roku w wyniku rozpadu Związku Sowieckiego. Ukraina nie narodziła się na pustym miejscu. Jest logicznym zwieńczeniem wielowiekowej walki. Każdy ukraiński nastolatek, który dziś walczy o swoją przyszłość, jest spadkobiercą tej długiej tradycji.

Akt zjednoczenia w Kijowie, dotyczący zjednoczenia Ukraińskiej Republiki Ludowej i Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej w jedno państwo – 22 stycznia 1919 r.

Słowo nauczyciela:

“To, co widzicie dziś – jak Ukraina stawia czoła agresji jednej z największych armii świata – nie jest cudem. To przejaw charakteru kształtowanego przez stulecia i zdolności znajdowania rozwiązań w warunkach skrajnych. Ukraina to nowoczesna muzyka z milionami odsłon na YouTube.

To kino nagradzane na światowych festiwalach. To moda, sztuka, wielowiekowa historia i niezwykła przyroda. Dlatego gdy następnym razem usłyszycie nazwę «Ukraina», pamiętajcie nie tylko o walce.

Pamiętajcie o ludziach, którzy pchają świat do przodu. Pamiętajcie o nastolatkach, którzy przy dźwiękach syren uczą się języków obcych, piszą kod i marzą o przyszłości”.

To BLOCK 2. “Wkładamy buty Diany...”

BLOK 2

WKŁADAMY BUTY DIANY..

Historia o deportacji i powrocie do domu.

Wstępna rozmowa z uczniami przed wideo 1.

Jak rozumiecie słowo „deportacja”? Czy zdarzyło wam się je słyszeć? Może potraficie podać przykłady z historii?

Deportacja to przymusowe wysiedlenie lub przemieszczenie ludzi z miejsca stałego zamieszkania przez władze państwowe lub okupacyjne.

CECHY KLUCZOWE:

- ▶ ma zawsze charakter przymusowy (ludzi zmusza się do opuszczenia domu, często pod groźbą przemocy lub kary);
- ▶ z reguły odbywa się bez zgody osób deportowanych;
- ▶ może mieć motywy polityczne, etniczne, wojskowe lub inne;
- ▶ w prawie międzynarodowym deportacja ludności cywilnej w czasie wojny jest uznawana za zbrodnię wojenną.

Przymusowa deportacja dzieci to jeden z najbardziej okrutnych zbrodni wojennych. Statut Rzymski Międzynarodowego Trybunału Karnego (art. 8) oraz Konwencja w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa (art. II) wprost określają „przemocowe przekazywanie dzieci z jednej grupy ludzkiej do innej” jako znamiona ludobójstwa. Celem takiej zbrodni jest wymazanie tożsamości dziecka, zmuszenie go do zapomnienia języka, kultury, rodziny, a w konsekwencji – samego siebie.

Wprowadzenie do wideo

Oglądając następane wideo, spróbujemy „włożyć trampki Diany” – dziewczyny, która wróciła z przymusowej deportacji. Gdy mówię „włożyć trampki”, proponuję wam na kilka minut zbliżyć się do doświadczenia konkretnej osoby – jakby znaleźć się w jej butach i przejść krótki odcinek drogi.

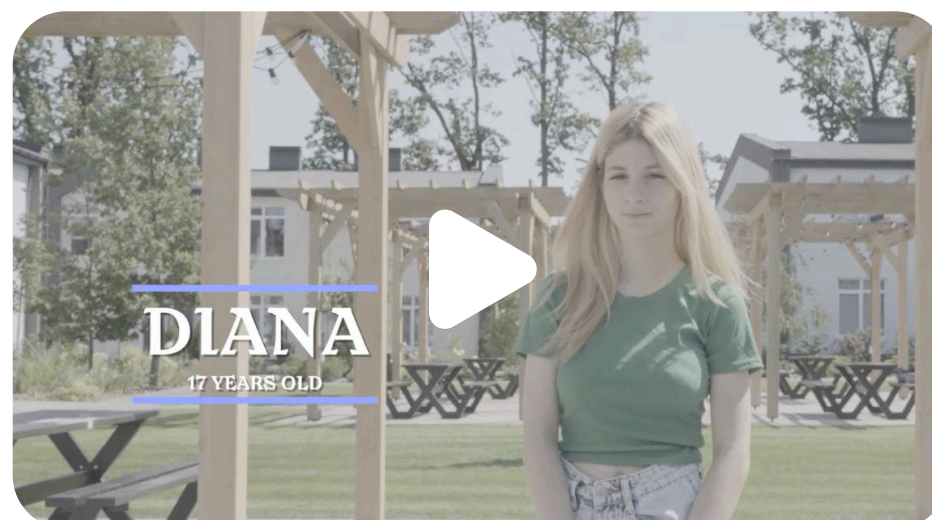

To metoda uważnej obserwacji i myślenia empatycznego: bierzemy tylko to, co naprawdę widzimy i słyszymy w historii (słowa, działania, drobne szczegóły) i na tej podstawie próbujemy odpowiedzieć na pytania „co jest dla niej teraz ważne?”, „co pomaga się trzymać?”, „jaką decyzję podjęła i dlaczego?”

OGŁĄDANIE WIDEO

ZESKANUJ
KOD QR

OBEJRZYJ WIDEO

Refleksja po obejrzeniu.
Dyskusja.

1. Jakie emocje wywołała w was historia Diany i jej rodzeństwa?
2. Co was łączy i co was różni w porównaniu z Dianą?
3. Co, waszym zdaniem, było dla niej najtrudniejsze podczas deportacji?
4. A co, przeciwnie, pomagało się trzymać?
5. Czy deportację Diany można uznać za zbrodnię wojenną? Dlaczego?
6. Jakie prawa Diany zostały naruszone i kto powinien za to ponieść odpowiedzialność?
7. Jak społeczeństwo może pomóc nastolatkom, którzy wrócili po deportacji?

Uwaga: wybierzcie te pytania, które uważacie za najciekawsze dla waszej klasy.

Informacje:

SKALA ZBRODNI:

obecnie nie ma dokładnych danych o liczbie wywiezionych z Ukrainy dzieci. Federacja Rosyjska twierdzi, że wywiozła ponad 700 000 ukraińskich dzieci na swoje terytorium, cynicznie nazywając to „ewakuacją”.

700 tysięcy dzieci – to jak wywieźć całą populację Luksemburga (nauczyciele z różnych krajów mogą dostosować porównanie). Ukraina zweryfikowała dane dotyczące 19 546 dzieci, które zostały przymusowo deportowane. Ta przepaść w liczbach podkreśla skalę zbrodni, którą trzeba jeszcze zbadać.

WALKA O POWRÓT:

na sierpień 2025 roku Ukrainie udało się przywrócić do domu tylko około 400 dzieci. Każdy powrót to skomplikowana operacja specjalna trwająca miesiącami i wymagająca tytanicznego wysiłku wywiadu, dyplomatów i międzynarodowych mediatorów.

METODY NISZCZENIA TOŻSAMOŚCI:

dzieci trafiają do tak zwanych „obozów reedukacyjnych”, gdzie poddawane są intensywnej antyukraińskiej propagandzie, zmuszane do nauki rosyjskiego hymnu i zafałszowanej historii, której motyw przewodni brzmi: „Ukraina to państwo sztuczne”.

Deportowane dzieci oddaje się do adopcji w rosyjskie rodziny, często zmieniając imiona i nazwiska, aby na zawsze zerwać więź z ojczyzną.

Kontekst historyczny:

To, co dzieje się dziś, nie jest zjawiskiem nowym. To świadoma kontynuacja wielowiekowej imperialnej polityki Rosji, gdzie deportacja była sprawdzonym narzędziem ludobójstwa – metodą „ostatecznego rozwiązania” kwestii narodowych. Państwo rosyjskie, w formie carskiej, sowieckiej i współczesnej, wielokrotnie stosowało masowe przymusowe przesiedlenia w celu niszczenia całych narodów. Ukraińcy i inne narody Ukrainy doświadczyli tego ze szczególną brutalnością.

DZISIEJSZE ZBRODNIE SĄ DOKŁADNYM POWTÓRZENIEM PRAKTYK SOWIECKICH.

Najbardziej wymownym przykładem jest ludobójstwo narodu krymskotatarskiego.

18 maja 1944 roku reżim stalinowski rozpoczął operację „Sürgünlik” („wygnanie”). W ciągu trzech dni z Krymu do odległych regionów Azji Środkowej wywieziono niemal całą ludność autochtoniczną – ponad 200 000 Tatarów krymskich, Krymczaków i Karaimów, głównie kobiet, dzieci i osób starszych.

Oskarżono ich o kolaborację z nazistowskimi Niemcami, lecz prawdziwym celem była czystka etniczna strategicznie ważnego Półwyspu Krymskiego. Ludzi ładowano do wagonów towarowych bez jedzenia, wody i pomocy medycznej.

Dziesiątki tysięcy, według różnych szacunków do 46 procent, zmarło w drodze lub w pierwszych latach zesłania z głodu, chorób i nieludzkich warunków. W ślad za Tatarami krymskimi w czerwcu 1944 roku z półwyspu deportowano ponad 37 000 Greków, Bułgarów i Ormian. Ich domy i mienie skonfiskowano i przekazano przesiedleńcom z Rosji.

Zatem przemocowe wywożenie ukraińskich dzieci dziś to nie przypadkowa zbrodnia wojenna, lecz logiczna kontynuacja historycznej polityki Rosji wymierzonej w ludobójstwo narodu ukraińskiego. Cel pozostaje ten sam: wymazać naród ukraiński z powierzchni ziemi, zaczynając od jego przyszłości – dzieci.

Słowo nauczyciela:

“Dziękuję wszystkim za dyskusję. A teraz spójrzmy na jeszcze jedno nieoczekiwane oparcie ukraińskich nastolatków w trudnych czasach. Chodzi o edukację. „Wkładamy trampki” Nazara i Oryny i schodzimy do podziemnej szkoły w Zaporozżu, aby zrozumieć, jak nauka staje się praktyką odporności.”

BLOK 3

NAUKA POD ZIEMIĄ, ZAPOROŻE. „IDZIEMY DO SZKOŁY Z NAZAREM I ORYNA”

Wstępna rozmowa przed wideo 2.

- Co znajduje się pod ziemią w waszych miastach?
- Dlaczego ludzie mogą schodzić pod ziemię poza korzystaniem z metra?

Słowo nauczyciela:

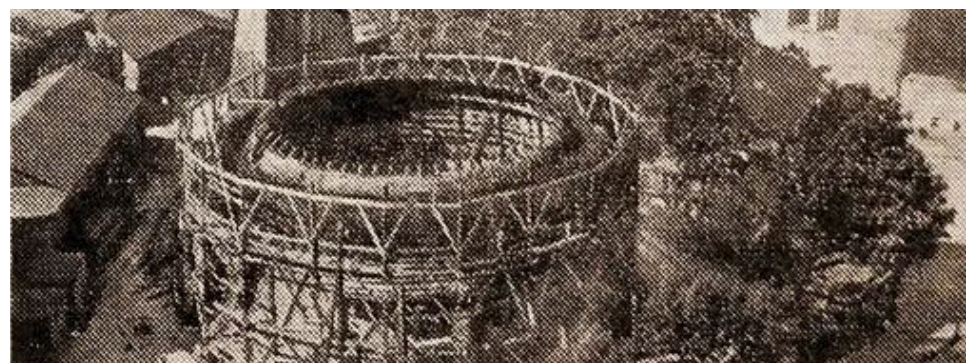

Co robisz, gdy słyszysz głośny dźwięk na ulicy? Pewnie po prostu wyglądasz przez okno. A co zrobić, gdy dźwięk syreny alarmu lotniczego oznacza, że w kierunku twojego miasta leci rakietą i masz tylko kilka minut, a czasem sekund, aby znaleźć bezpieczne miejsce?

Gdy twój dom, szkoła lub ulubiona kawiarnia mogą w każdej chwili stać się celem, Ukraińcy znaleźli odpowiedź. I leży ona głęboko pod ziemią.

TO NIE METAFORA.

Metro w dużych miastach Ukrainy, takich jak Kijów, Charków i Dniepr, od początku projektowano nie tylko jako transport, lecz także jako niezawodne schrony.

Stacja metra Arsenalna, Kijów, Ukraina. Głębokość: 105,5 m.

 Na przykład stacja „Arsenalna” w Kijowie jest jedną z najgłębszych stacji na świecie – peron znajduje się 105,5 metra pod ziemią. To jak ustawić jeden na drugim trzydziestopiętrowe wieżowce.

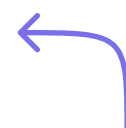
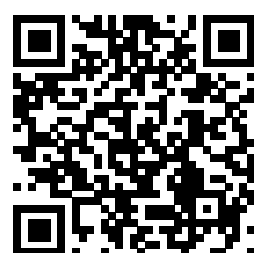
A teraz wyobraźcie sobie Zaporozże. To jedno z największych miast Ukrainy, piękne, nowoczesne, z populacją ponad 700 000 osób. Leży zaledwie 30 kilometrów od linii frontu. Co to oznacza w praktyce? Czas lotu rosyjskiej rakiety S-300 do Zaporozża to tylko 30 sekund.

POLICZCIE DO TRZYDZIESTU.

Co zdążycie zrobić w tym czasie? Wstać z krzesła? Napisać wiadomość? Ukraińscy nastolatki w ciągu tych 30 sekund muszą zdążyć uratować swoje życie. Dlatego zejście pod ziemię nie jest wyborem, lecz jedyną możliwością kontynuowania nauki, kontaktów i po prostu życia.

Teraz zobaczymy i usłyszymy historie nastolatków z podziemnych szkół...

OGŁĄDANIE WIDEO O PODZIEMNYCH SZKOŁACH.

ZESKANUJ
KOD QR

OBEJRZYJ WIDEO

Liczby i fakty

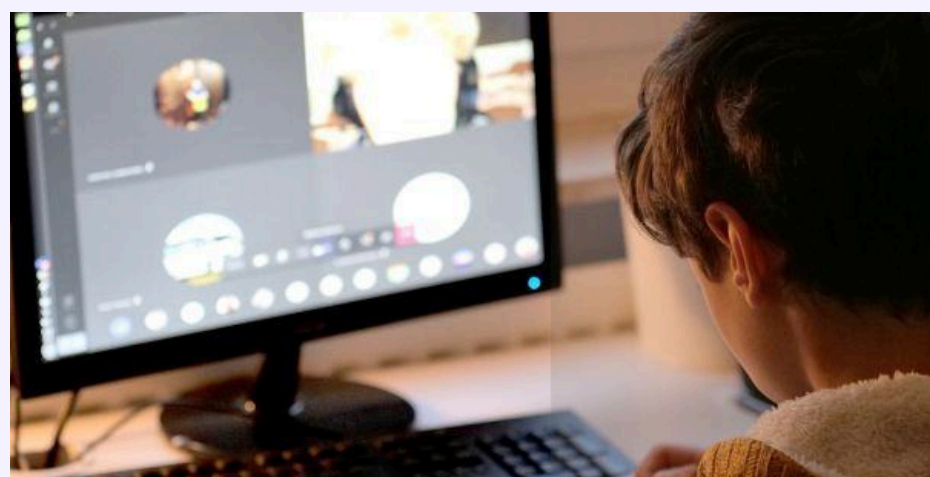
- ▶ Od początku pełnoskalowej inwazji w Zaporoziu rozległo się

**PONAD
4000 ALARMÓW
LOTNICZYCH.**

Ich łączny czas przekroczył 170
dób nieprzerwanego zagrożenia.

- ▶ **W MIEŚCIE
MIESZKA OKOŁO
50 000 UCZNIÓW.**

Z powodu ciągłych ostrzałów wszyscy
byli zmuszeni uczyć się online.

- ▶ Podobnie jest w innym mieście przyfrontowym – Charkowie. Aby przywrócić dzieciom kontakt na żywo, we wrześniu 2023 roku

WŁADZE MIEJSKIE WYPOSAŻYŁY 60 SAL LEKCYJNYCH NA 20 STACJACH METRA.

Uczy się tam ponad 2200 uczniów.

- ▶ **W MAJU 2024 ROKU W CHARKOWIE OTWARTO PIERWSZĄ NA UKRAINIE PODZIEMNĄ SZKOŁĘ.**

Zbudowana na głębokości 6 metrów, ma 20 sal i jest przeznaczona dla 600 uczniów. To bezpośrednia odpowiedź na terror rosyjski.

Refleksja po obejrzeniu. Dyskusja.

1. Jakie emocje wywołała w tobie historia Nazara i Oryny?
2. Co najbardziej poruszyło cię w ich doświadczeniu nauki w podziemnej szkole?
3. Co masz wspólnego z Nazarem i Oryną, a co was różni?
4. Czym różni się twoje doświadczenie nauki od ich doświadczenia?
5. Czy po obejrzeniu wideo zmieniło się twoje wyobrażenie o życiu i nauce ukraińskich nastolatków podczas wojny?
6. Jak sądzisz, co pomaga tym nastolatkom utrzymywać motywację i rozwijać swoje zdolności mimo trudnych warunków?
7. Które talenty lub cechy charakteru Nazara i Oryny najbardziej cię zainspirowały?

Uwaga: wybierzcie te pytania, które uważacie za najciekawsze dla waszej klasy.

AKTYWNOŚĆ „PLECAK UKRAIŃSKIEGO NASTOLATKA”

Komentarz metodyczny:

To zadanie pozwala uczniom poprzez konkretne przedmioty zrozumieć codzienność rówieśników w czasie wojny. Przenosi uwagę na im bliskie doświadczenie – szkolny plecak jako przestrzeń tożsamości, bezpieczeństwa i adaptacji do nadzwyczajnych okoliczności. Porównanie zebranych plecaków z własnymi pomaga uświadomić zarówno uniwersalność doświadczeń młodzieży (wszyscy noszą telefony, zeszyty, talizmany), jak i specyfikę życia podczas wojny (dodatkowe baterie, latarki, dokumenty).

Słowo nauczyciela i instrukcja:

Koncepcja „plecaka awaryjnego” stała się bolesną rzeczywistością dla milionów ukraińskich rodzin po 24 lutego 2022 roku.

Ten zestaw najpotrzebniejszych rzeczy obejmuje dokumenty, leki, podstawowe przedmioty, czasem jedyną zabawkę dziecka – wszystko, co można zabrać w kilka minut przed ucieczką przed ostrzałem.

Dla ukraińskich nastolatków plecak stał się nie tylko szkolnym akcesorium, lecz symbolem gotowości na nieprzewidywalne, sposobem, by kontrolować choć coś w chaotycznym świecie. Jednocześnie zawiera zwykłe młodzieżowe rzeczy – słuchawki do ulubionej muzyki, zdjęcia przyjaciół, talizmany przypominające o normalności i nadziei.

Wyobraźcie sobie, że pomagacie ukraińskiemu nastolatkowi spakować plecak na zwykły dzień w szkole. Waszym zadaniem jest wybrać 8-10 przedmiotów, które koniecznie muszą się w nim znaleźć, biorąc pod uwagę specyficzny kontekst życia nastolatka w Ukrainie.

Każda grupa przygotowuje plecak dla nastolatka z określonej sytuacji.

Zadanie:

- ▶ ułożyć listę 8-10 przedmiotów;
- ▶ krótko wyjaśnić, dlaczego są ważne w tym kontekście;
- ▶ koniecznie uzasadnić wybór (nauka, higiena osobista, bezpieczeństwo, wsparcie emocjonalne, technologie).
- ▶ Możecie skorzystać z listy poniżej lub dodać własne pozycje.

✂ LISTA-PODPOWIEDŹ ✂

gwizdek

zapasowe soczewki
lub okulary

latarka

koc lub
pled

butelka
wody

elementy
odblaskowe

identyfikator z
nazwiskiem, imieniem,
numerem telefonu

powerbank

ulubiona
zabawka

lunchbox
z jedzeniem

aparat
fotograficzny

parasol

kalkulator

książka

zabawka
antystresowa

zestaw pierwszej pomocy
(bandaż, plaster, środek
antyseptyczny)

chusteczki
nawilżane

zapasowe
skarpetki

ulubione
słuchawki

dziennik lub notes

gry planszowe

karimata

tablet lub laptop

Grupa 1: Plecak uczennicy z Kijowa

Kontekst: Dziewczyna mieszka w stolicy, uczy się w trybie hybrydowym (częściowo online, częściowo stacjonarnie). Z powodu częstych alarmów lotniczych często musi ukrywać się w metrze lub schronie.

- ▶ **Do uwzględnienia:** konieczność posiadania rzeczy na dłuższy pobyt w schronie; łączenie nauki online i offline; poruszanie się po mieście.

Grupa 2: Plecak ucznia z miasta przy frontzie

Kontekst: Nastolatek mieszka w mieście blisko linii frontu. Nauka odbywa się głównie w pomieszczeniach podziemnych (np. w specjalnie wyposażonych szkołach-schronach). Często są przerwy w dostawie prądu i internetu.

- ▶ **Do uwzględnienia:** bezpieczeństwo to najwyższy priorytet; ograniczony dostęp do światła i łączności; wsparcie psychologiczne w warunkach stałego stresu.

Grupa 3: Plecak uczennicy z Zachodniej Ukrainy

Kontekst: Dziewczyna mieszka w relatywnie bezpiecznym regionie. Do jej szkoły i miasta przeprowadziło się wielu wewnątrznie przesiedlonych rówieśników, a ona aktywnie wolontariuszuje, pomagając im się zintegrować.

- ▶ **Do uwzględnienia:** konieczność wspierania innych; zwykły tryb nauki, lecz z nowymi wyzwaniami społecznymi; może się przydać wyposażenie do działań wolontariackich.

Grupa 4: Plecak uczennicy-uchodźczyni wewnętrznej

Kontekst: Dziewczyna przeniosła się z okupowanego terenu lub zniszczonego miasta. Mieszka w nowym miejscu, adaptuje się do nowej szkoły i nieznanego otoczenia.

- ▶ **Do uwzględnienia:** potrzeba wsparcia psychologicznego i komfortu; tworzenie poczucia stabilności; adaptacja do nowych zasad i środowiska społecznego.

Grupa 5: Plecak ucznia za granicą

Kontekst: Ukraiński nastolatek uczy się w zagranicznej szkole. Jest uchodźcą lub emigrantem, próbuje zachować więź z Ukrainą, adaptując się do nowego środowiska i języka.

- ▶ **Do uwzględnienia:** konieczność zachowania łączności z kulturą ojczystą; adaptacja do różnic w systemach edukacyjnych; pokonywanie barier językowych i kulturowych.

ZADANIA DO PORÓWNANIA I DYSKUSJI

1. Po prezentacjach każdej grupy przeprowadźcie wspólną rozmowę.

Porównajcie listy:

- Co jest wspólne w plecakach nastolatków z różnych regionów i krajów?
- Jakie przedmioty są unikalne dla każdego kontekstu?
- Dlaczego pojawiły się te różnice?

2. Porównajcie z własnym plecakiem:

- Jakie przedmioty macie takie same jak ukraińscy uczniowie?
- Jakie przedmioty są unikatowe dla sytuacji ukraińskiej (na przykład gwizdek, latarka, powerbank)?

3. Omówcie:

- Co te różnice mówią o życiu nastolatków w Ukrainie w czasie wojny?
- Jakie emocje i uczucia wywołuje to zadanie?
- Jak zmieniło się wasze wyobrażenie o codziennym życiu uczniów z Ukrainy?
- Jakie przedmioty okazały się wspólne dla wszystkich plecaków, a jakie unikalne dla sytuacji ukraińskiej i co to mówi o uniwersalności oraz specyfice doświadczeń młodzieży?
- Jak zmieniłby się wasz stosunek do własnego plecaka, gdyby musiał być gotowy na nagłą ewakuację?
- Co najbardziej was poruszyło w różnicach między waszym zwykłym plecakiem a plecakiem ukraińskiego rówieśnika?

BLOK 4

UTRATA PRZYJACIELA. WSPÓLNOTA

Historia, którą teraz zobaczymy, dotyczy dwóch supermocy wpisanych w DNA Ukraińców i Ukrainek: sztuki samoorganizacji i niesamowitej pomysłowości. Życie często zmuszało do tego, by nie czekać na gotowe rozwiązania, lecz tworzyć je samemu.

Zacząło się od dawnego zwyczaju – tołoki. Gdy nie było firm budowlanych ani kredytów, ludzie po prostu zbierali się i znajdowali sposób, by zbudować dom sąsiadowi, używając tego, co mieli pod ręką. To pomysłowość w działaniu.

Najmocniej cechy te ujawniały się w trudnych czasach. Ponad 400 lat temu powstała Sicz Zaporoska. Nie była tylko samorządną republiką wolnych Kozaków. Byli zmuszeni do pomysłowości, aby przetrwać: opracowali unikatową taktykę walki z wykorzystaniem wozów zamieniających się w mobilną fortecę oraz stworzyli skuteczny wywiad.

Ta tradycja trwała dalej. Gdy imperia zakazywały języka ukraińskiego, ludzie organizowali tajne szkoły i drukarnie w piwnicach, aby ocalić kulturę.

SZCZYTEM TEGO BYŁA REWOLUCJA GODNOŚCI 2013–2014.

Na Majdanie ukraińska pomysłowość rozkwitła na nowo. Ludzie wymyślali, jak z dostępnych środków nakarmić tysiące osób, jak zamienić zwykłe kaski budowlane w symbol oporu i nawet dzieła sztuki, jak zorganizować pomoc medyczną tam, gdzie jej nie było.

Gdy w 2014 roku Rosja rozpoczęła wojnę hybrydową przeciwko Ukrainie, energia a przekształciła się w potężny ruch wolontariacki, gdzie każdy stawał się trochę inżynierem i logistyką. Ukraińcy zaczęli drukować w 3D części do dronów, przerabiać cywilne pick-upy na wozy bojowe i pleść siatki maskujące ze wszystkiego, co było pod ręką.

Nastolatki-wolontariusze, których zobaczycie w wideo, to nie tylko aktywne dzieci. To bezpośredni spadkobiercy tej wielkiej tradycji: jednoczyć się i znajdować kreatywne rozwiązania w najtrudniejszych sytuacjach.

Fakty i liczby

Według badań socjologicznych po lutym 2022 roku w działalności wolontariackiej uczestniczyło

OKOŁO 80 PROCENT UKRAIŃCÓW.

W PIERWSZYM PÓŁROCZU PEŁNOSKALOWEJ WOJNY

Ukraińcy wpłacili na armię i pomoc humanitarną więcej niż przez poprzednie 10 lat.

POWSTAŁY UNIKATOWE MŁODZIEŻOWE RUCHY WOLONTARIACKIE.

Dzieci plotą siatki maskujące, robią „świece okopowe”, zbierają środki na drony. 10-letni Serhij z Czernihowa, śpiewając na ulicach, zebrał dla Sił Zbrojnych Ukrainy ponad 1500 dolarów.

Historia, którą zobaczycie, pokazuje, jak pamięć o ofierze rosyjskiej agresji zamienia się w działanie przybliżające zwycięstwo.

OGŁĄDANIE WIDEO O NASTOLATKACH, KTÓRZY ODBUDOWUJĄ WSPÓLNOTĘ.

ZESKANUJ
KOD QR

OBEJRZYJ WIDEO

Refleksja po obejrzeniu. Dyskusja.

1. Jakie uczucia pojawiły się po obejrzeniu historii tego zespołu?
2. Który moment był najtrudniejszy, a który najbardziej inspirujący?
3. Jak sądzą, co pomogło nastolatkom zostać razem po utracie przyjaciela?
4. Dlaczego ważne było dla nich kontynuować pracę zespołową?
5. Jakie wartości ujawniły się w ich zachowaniu: przyjaźń, solidarność, odpowiedzialność, odwaga? Dlaczego jest to ważne dla młodzieży w każdym kraju?
6. Jakie formy wsparcia ze strony przyjaciół lub zespołu są dla was znaczące w trudnych momentach?
7. Jakie „małe kroki” może zrobić każdy z nas, aby wesprzeć przyjaciela, gdy mu ciężko?

Uwaga: wybierzcie te pytania, które uważacie za najciekawsze dla waszej klasy.

Wprowadzenie do aktywności:

Przed chwilą w wideo zobaczyliśmy, jak nastolatki zamieniają pamięć i stratę w działanie – wolontariat, wsparcie, pomysłowe rozwiązania. Teraz zobaczymy, jak podobną rolę odgrywa sztuka.

Przed wami post w mediach społecznościowych o muralu Banksy'ego w Borodziance (obwód kijowski). Przeczytajcie publikację @art_in_war_zones, przyjrzyjcie się obrazowi gimnastyczki na zrujnowanej ścianie. Ten mural zdobył swego czasu ogromną popularność. Jak sądzą, dlaczego?

INSTRUKCJA:

Cel:

przeanalizować post o muralu Banksy'ego w Borodziance i różne reakcje na niego. Wyrazić własną opinię o pracy znanego artysty w strefie wojny.

Krok 1. Analiza ogólna postu

Uważnie przeczytaj post

@ art_in_war_zones

post i zdjęcie muralu na str. 28

Zwróć uwagę na obraz: co widzisz?
Jakie emocje wywołuje?

Przeanalizuj hashtaży

#Banksy

#Ukraine

#Borodianska

#ArtOfResistance

#StreetArt

Co mówią o treści i celach postu?

Krok 2. Analiza komentarzy (praca w grupach)

Podzielcie się na grupy po 4 osoby. Każdy uczestnik otrzymuje do analizy jeden komentarz:

@oleksiy_b_ukraine

(mieszkaniec)

@art_critic_london

(krytyk sztuki)

@maria_art_teacher

(nauczycielka)

@street_art_collector

(kolekcjoner)

Zadanie dla każdego:

- ▶ Przeczytaj komentarz.
- ▶ Określ myśl przewodnią komentującego. Jaki problem porusza?
- ▶ Określ emocje stojące za komentarzem (wdzięczność, oburzenie, współczucie, ironia).
- ▶ Przygotuj krótką prezentację swojej pozycji.

Krok 3. Dyskusja w grupach

Każdy po kolei prezentuje swój komentarz. Razem omówcie pytania do analizy:

1. **Różne perspektywy:** jak różnią się reakcje mieszkańca, krytyka, nauczycielki i kolekcjonera na ten sam utwór?
2. **Pytania etyczne:** czy artysta z innego kraju ma prawo tworzyć sztukę w miejscu tragedii, nawet z dobrymi intencjami?
3. **Wpływ sztuki:** jaką rolę może odgrywać sztuka w przezwyciężaniu traumy wojny i przyciąganiu uwagi świata do konfliktu?

Krok 4. Dyskusja ogólna (prezentacja wyników)

Każda grupa dzieli się wnioskami z klasą. Nauczyciel moderuje dyskusję pytaniami:

- ▶ Który komentarz najbardziej współbrzmi z waszym myśleniem o roli sztuki w kryzysie?
- ▶ Czy sztuka może być neutralna, czy zawsze niesie przekaz polityczny, zwłaszcza w strefie konfliktu?
- ▶ Jak media społecznościowe zmieniają sposób odbioru i dyskusji o sztuce – czy pomagają szerzyć ważne przekazy, czy spłaszczają złożone kwestie?

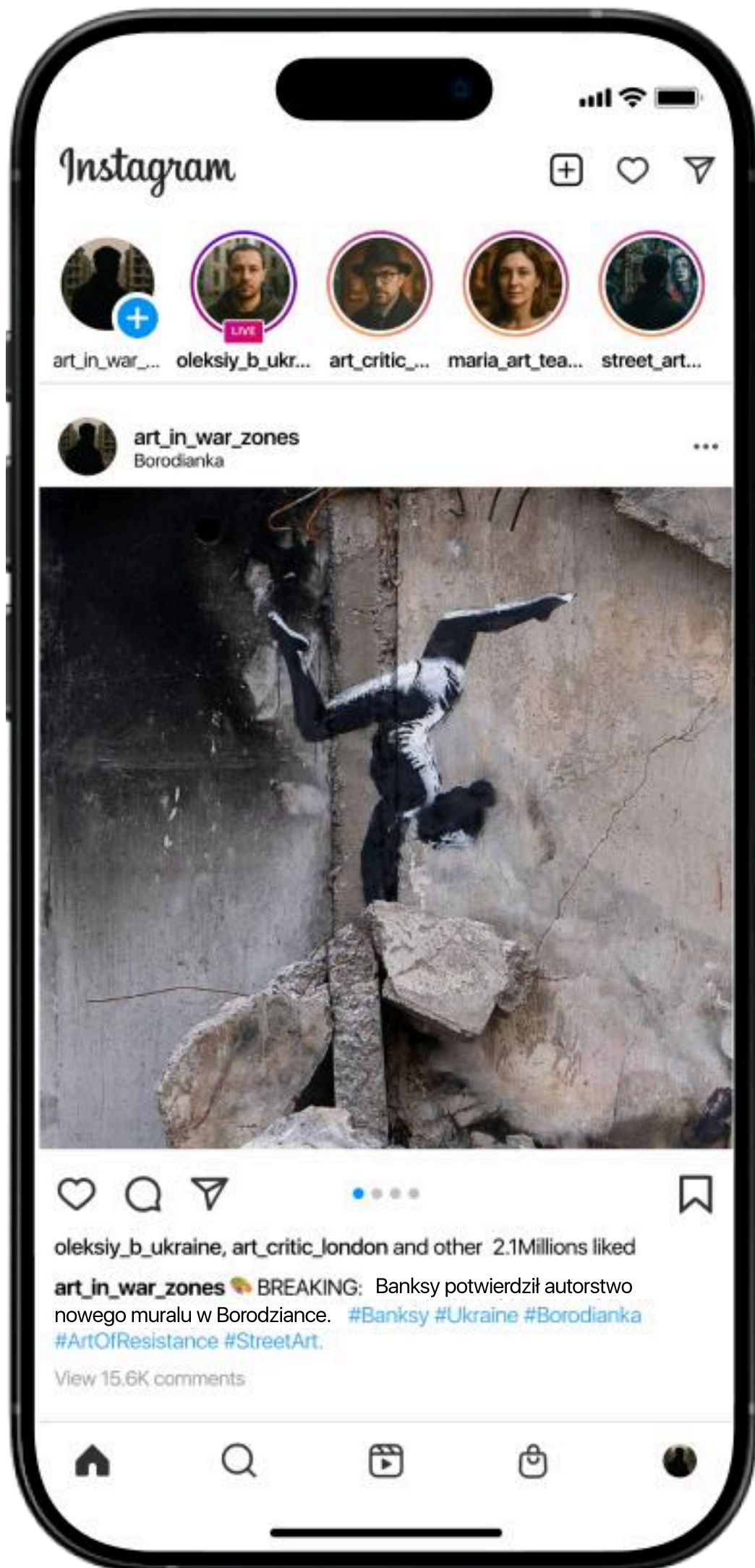
Wynik:

zakończcie dyskusję, podsumowując wnioski. Omówcie, że to samo dzieło może wywoływać zupełnie różny odbiór w zależności od kontekstu i doświadczeń odbiorcy.

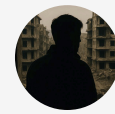
Komentarz metodyczny

 To zadanie pokazuje złożoność sztuki współczesnej przez realne spory wokół interwencji znanego artysty w strefie konfliktu. Format mediów społecznościowych pozwala nastolatkom analizować różne punkty widzenia w znanym im środowisku. Cztery komentarze reprezentują różne perspektywy: mieszkańca (emocjonalna wdzięczność), krytyka (zastrzeżenia etyczne), pedagoga (wartość terapeutyczna) i kolekcjonera (sprzeczności komercyjne). Każda pozycja opiera się na rzeczywistych reakcjach z badań.

Zadanie pokazuje, jak jedna interwencja artystyczna może jednocześnie inspirować i budzić kontrowersje. Młodzież uczy się rozumieć, że nawet dobre intencje mogą mieć niejednoznaczne skutki, a sztuka zawsze istnieje w złożonym kontekście władzy, pieniędzy i polityki. Format postu zbliża wydarzenia historyczne do doświadczeń nastolatków, pokazując, jak globalne konflikty odbijają się w ich cyfrowej przestrzeni. Przygotowuje to do krytycznej analizy informacji i rozumienia wielości perspektyw. Zadanie podkreśla siłę sztuki jako narzędzia oporu i leczenia, nie ukrywając jednocześnie dylematów etycznych. Pokazuje Ukrainę nie tylko jako obiekt uwagi międzynarodowej, lecz jako przestrzeń, w której ludzie aktywnie nadają znaczenie interwencjom artystycznym.

POST W MEDIACH SPOŁECZNOŚCIOWYCH

art_in_war_zones
Borodianka

art_in_war_zones 🚨 BREAKING: Banksy potwierdził autorstwo nowego muralu w Borodziance. Gimnastyczka stoi na rękach na ścianie zburzonego rosyjskimi rakietami bloku. Elegancja kontra zniszczenie. Nadzieja kontra rozpacz.

[#Banksy](#) [#Ukraine](#) [#Borodyanka](#)
[#ArtOfResistance](#) [#StreetArt](#)

13 listopada 2022

@oleksiy_b_ukraine 🇺🇦 Mieszkam w Borodziance. To nasz dom został zniszczony. Kiedy zobaczyłem ten mural, popłakałem się. To symbol naszej niezłomności. Dziękuję, Banksy, że pokazałeś światu naszą siłę poprzez piękno.

23 min • 1,2 tys. ❤️

@art_critic_london 🤔 Problematiczne. Zachodni artysta przyjeżdża do strefy wojny, robi „sztukę na katastrofie”, a potem jego prace sprzedaje się za miliony. Miejscowi cierpią, a rynek sztuki zarabia. To turystyka wojenna pod przykrywką solidarności.

1 godz • 892 ❤️ • 234 odpowiedzi

@maria_art_teacher 📖 Pracuję z dziećmi uchodźczymi. Pokazałam im ten mural — zaczęły rysować swoje „dziewczyny siły” wśród ruin. Sztuka pomaga im wyrazić to, czego nie mogą powiedzieć słowami. Czasem jeden obraz jest wart tysiąca sesji terapeutycznych.

2 godz • 2,8 tys. ❤️

@street_art_collector 💰 Już próbują odcinać i sprzedawać fragmenty ściany. Jeden kawałek wyceniono na 243 900 dolarów. Banksy zawsze był przeciw komercjalizacji, a teraz jego „protest” staje się towarem. Ironia zabija przekaz.

4 godz • 456 ❤️ • 127 odpowiedzi

BLOK 5

AKTYWNOŚCI NA ZAKOŃCZENIE LEKCJI

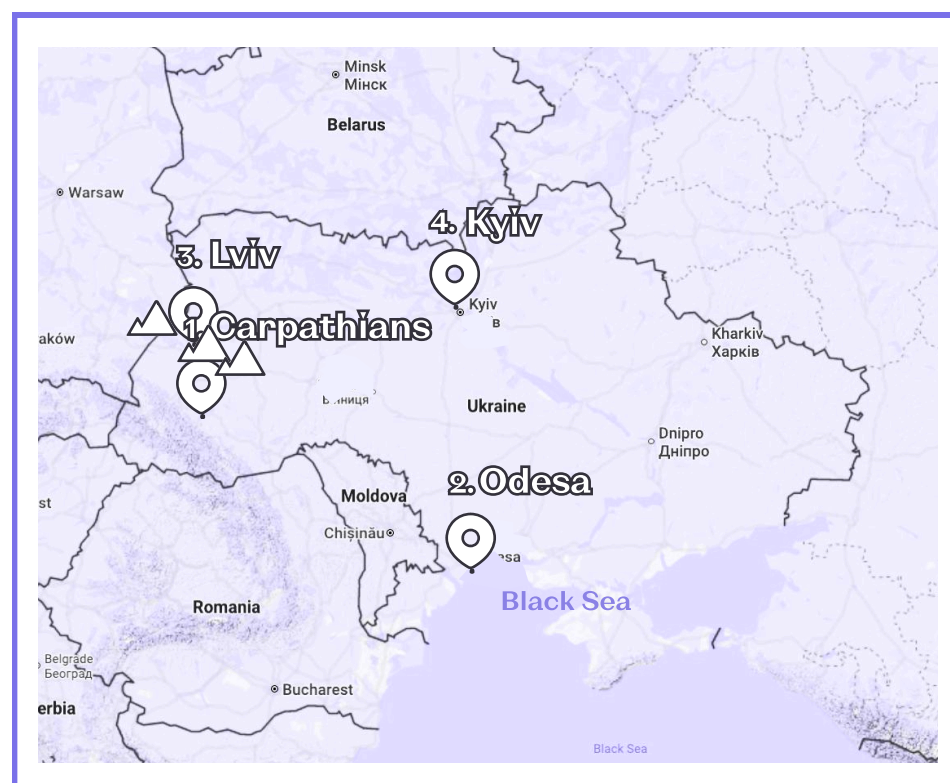
 Słowo nauczyciela. Instrukcja:

“Podczas lekcji próbowaliśmy «wejść w buty» ukraińskich nastolatków, zobaczyliśmy ich rutyny, jak się uczą, czym żyją, o czym marzą. Być może dowiedzieliście się więcej o Ukrainie albo spojrzeliście na coś inaczej przez pryzmat osobistych historii, które często mówią więcej niż statystyka czy wiadomości. Historie pomagają nie tylko zrozumieć fakty, lecz także poczuć ludzki wymiar wydarzeń, uświadomić sobie bliskość marzeń i przeżyć waszych ukraińskich rówieśników.

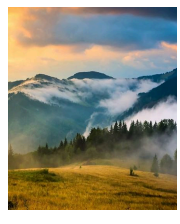
Czeka nas ostatnie zadanie tej lekcji.

- ▶ Podzielcie się na 4 grupy. Przed wami mapa Ukrainy. Każda grupa otrzyma pocztówkę od ukraińskiego nastolatka z innego regionu – **Karpaty, Odessa, Lwów, Kijów**.
- ▶ Uważnie przeczytajcie krótki tekst na pocztówce, obejrzyjcie ilustrację i zapiszcie pierwsze odczucie – jaką emocję wywołuje ta historia?
- ▶ Potem przyporządkujcie miejsce z pocztówki do punktu na mapie: gdzie to jest, co je wyróżnia, jak krajobraz, morze lub stare ulice wpływają na poczucie domu? Omówcie w grupach pytania podane niżej.
- ▶ Gdy będziecie gotowi, sformułujcie krótką prezentację dla innych grup: nazwijcie miasto lub region Ukrainy z pocztówki, jedną cechę, która czyni życie nadawcy rozpoznawalnym dla was osobiście, i jedną, która odróżnia jego doświadczenie od waszego.

GRUPA 1: POCZTÓWKA Z KARPAT (BUKOWEL)

**Cześć. Piszę z
najfajniejszych gór
Ukrainy.**

Lokalna potrawa banosz jest tak pyszna, że na pewno będziesz chciał więcej, a nasze stoki dają najlepszą adrenalinę. Nawet gdy słyszymy alarmy lotnicze, patrzymy na Karpaty i wiemy – piękna nikt nie pokona.

Pytania:

1. Gdzie leżą Karpaty? Znajdźcie je na mapie Ukrainy i Europy.
2. Dlaczego ten region górski jest ważny dla Ukrainy? Pomyślcie o kulturze, turystyce i gospodarce.
3. Co znaczy żyć w górach podczas wojny? Dlaczego góry mogą wydawać się „bezpieczniejsze”?
4. Nastolatek wspomina lokalne jedzenie. Dlaczego jedzenie jest ważne w opisie rodzinnego miejsca?
5. Jak krajobrazy kształtują tożsamość i poczucie domu?
6. „Nawet gdy słyszymy alarmy...” – co to mówi o życiu w „względnie bezpiecznych” regionach?
7. Jak piękno przyrody pomaga w trudnych czasach?

GRUPA 2: POCZTÓWKA Z WYBRZEŻA MORZA CZARNEGO (ODESA)

**Cześć. Jestem teraz
w Odesie.**

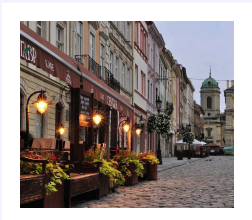
Tutaj jesteśmy jak jedna wielka rodzina. Po szkole czasem idziemy nad morze, ale plaże są zamknięte, więc po prostu siedzimy na promenadzie. Zaczęliśmy też wolontariuszować, zbieramy rzeczy dla obrońców. To nasza «południowa stolica» – ma własną atmosferę i zasady, a morze zawsze inspirowało.

Pytania:

1. Dlaczego Odesę nazywa się „południową stolicą”? Jakie ma znaczenie geograficzne i kulturowe?
2. „Morze nas inspiruje.” Jak życie nad wodą wpływa na nastolatka?
3. Jak życie nad morzem kształtuje sposób myślenia ludzi?
4. „Plaże są zamknięte.” Jak to wpływa na życie nastolatka? Jakie inne ograniczenia mogą istnieć w porcie w czasie wojny?
5. „Wolontariuszujemy, zbieramy rzeczy.” Co to mówi o roli młodzieży w społeczeństwie ukraińskim?
6. Jak nastolatki w waszym kraju wspierają swoje społeczności w trudnych czasach?
7. „Jesteśmy jak rodzina.” Co tworzy to poczucie wspólnoty?
8. Jak ważna jest silna tożsamość lokalna w trudnych czasach?

GRUPA 3: POCZTÓWKA Z HISTORYCZNEGO ZACHODU UKRAINY (LWÓW)

Pozdrowienia ze Lwowa.

Nasze miasto jest jak bajka z brukowanymi uliczkami i najlepszą kawą w Ukrainie. Nawet podczas alarmów nasz Rynek nie traci uroku – nie tylko przetrwamy, żyjemy pełnią życia.

Pytania:

1. Gdzie leży Lwów? Dlaczego jest jednym z głównych centrów kultury i historii Ukrainy?
2. Jak bajka z brukowanymi uliczkami.” Co znaczy żyć w mieście o wielowiekowej historii?
3. Jak mieszkanie wśród historii wpływa na tożsamość i światopogląd?
4. „Nawet podczas alarmów... żyjemy pełnią życia.” Jak rozumiecie to zdanie?
5. Co to mówi o odporności i adaptacji psychicznej młodzieży?
6. „Najlepsza kawa.” Jak kultura kawiarni może stać się wizytówką miasta?
7. Jakie tradycje lub potrawy reprezentują wasze rodzinne miejsce?

GRUPA 4: POCZTÓWKA ZE STOLICY (KIJÓW)

Pozdrowienia z Kijowa.

Najfajniejsze murale street-art opowiadają historie miasta, a jazda hulajnogą przez historyczny Podół jest niesamowita. Duch wolności czuć tu każdym nerwem, to niezwykle uczucie 🇺🇦

Pytania:

1. Gdzie leży Kijów? Dlaczego to najważniejsze centrum polityczne, kulturowe i historyczne Ukrainy?
2. Jak łączą się tu historia i nowoczesność? Podaj przykłady z tekstu.
3. Jak to jest być nastolatkiem w stolicy twojego kraju?
4. „Duch wolności czuć każdym nerwem.” Co to oznacza dla nastolatka żyjącego w stolicy podczas wojny?
4. „Hulajnoغا przez Podół – niesamowite.” Co ten obraz mówi o współczesnej młodzieży ukraińskiej?
5. Jak ważne są technologie i aktywny tryb życia dla nastolatków dziś?
6. Jakie globalne trendy rozpoznajecie w tej pocztówce?
7. W jaki sposób nastolatki na całym świecie mają podobne zainteresowania mimo różnych okoliczności?

Pytania do refleksji dla wszystkich grup:

- ▶ Uniwersalne doświadczenie: jakie podobieństwa widzicie między tymi ukraińskimi nastolatkami a wami (przyjaźń, technologie, jedzenie, marzenia)?
- ▶ Odporność: jak ci nastolatki pokazują siłę i nadzieję mimo życia w czasie wojny? Czego możemy się nauczyć?
- ▶ Mosty kulturowe: jakie pytania zadalibyście tym ukraińskim nastolatkom? Czym chcielibyście podzielić się o sobie?
- ▶ Obywatelstwo globalne: jak rozumienie różnych perspektyw pomaga tworzyć bardziej połączony świat?

Komentarz:

Pocztówki i pytania można wydrukować i rozdać. Pozwól uczniom wybrać pytania, na które najchętniej odpowiedzą.

PRACA DOMOWA:

Na zakończenie nauczyciel proponuje krótką pisemną refleksję:

„Napisz list do jednego z bohaterów wideo, którego historia najbardziej cię poruszyła – Oryny, Nazara, Diany, przyjaciół Romana: Witalija lub Darii. Napisz, co w jego lub jej codziennym życiu jest ci bliskie, co cię zaskoczyło, co szczególnie zaciekało. Zadaż pytania, na które nie uzyskałeś odpowiedzi w wideo. Jeśli chcesz, zapytaj o Ukrainę i życie podczas wojny. Opowiedz o sobie i swoim kraju”.

Jeśli uczniowie będą chcieli wysłać list do któregoś z bohaterów, podaj adres peacelesson@summitflg.org i poproś, by w temacie wpisali adresata.

Adresat na pewno go otrzyma. Wspaniale będzie, jeśli między ukraińskimi nastolatkami a waszymi uczniami nawiąże się dialog i przyjaźń.

DLA TYCH, KTÓRZY CHCĄ DOWIEDZIEĆ SIĘ O UKRAINIE WIĘCEJ

Media informacyjne

UNITED24

THE KYIV INDEPENDENT

Kyiv Post

Anna from Ukraine

Media i kanały kulturowe, kursy

Ukrainer

UKRAINE

.ua

ukrainian
institute

Ukrainer

Udemy

YouTube
Cultural Front

Historia – media, kanały, kursy

- ▶ Timothy Snyder – The Making of Modern Ukraine (cykl wykładów Uniwersytetu Yale)
- ▶ Serhii Plokhy: History of Ukraine, Russia, Soviet Union, KGB, Nazis & War | Lex Fridman Podcast #415
- ▶ Kurs na Coursera: Ukraine: history, culture and identities

Jakie książki przeczytać?

- ▶ Serhii Plokhy – The Gates of Europe: A History of Ukraine
- ▶ Serhii Plokhy – The Last Empire: The Final Days of the Soviet Union
- ▶ Anne Applebaum – Red Famine: Stalin's War on Ukraine
- ▶ Andrew Wilson – The Ukrainians: Unexpected Nation
- ▶ Anna Reid – Borderland: A Journey Through the History of Ukraine
- ▶ Luke Harding – Invasion: The Inside Story of Russia's Bloody War and Ukraine's Fight for Survival
- ▶ Peter Pomerantsev – This Is Not Propaganda: Adventures in the War Against Reality
- ▶ Andrey Kurkov – Ukraine Diaries
- ▶ Yeva Skalietska – You Don't Know What War Is: The Diary of a Young Girl From Ukraine

JAKIE FILMY OBEJRZEĆ?

Filmy dokumentalne

Winter on Fire: Ukraine's Fight for Freedom (2015)

NETFLIX

Freedom on Fire: Ukraine's Fight for Freedom (2022)

Apple TV+ **prime video**

The Earth Is Blue as an Orange (2020)

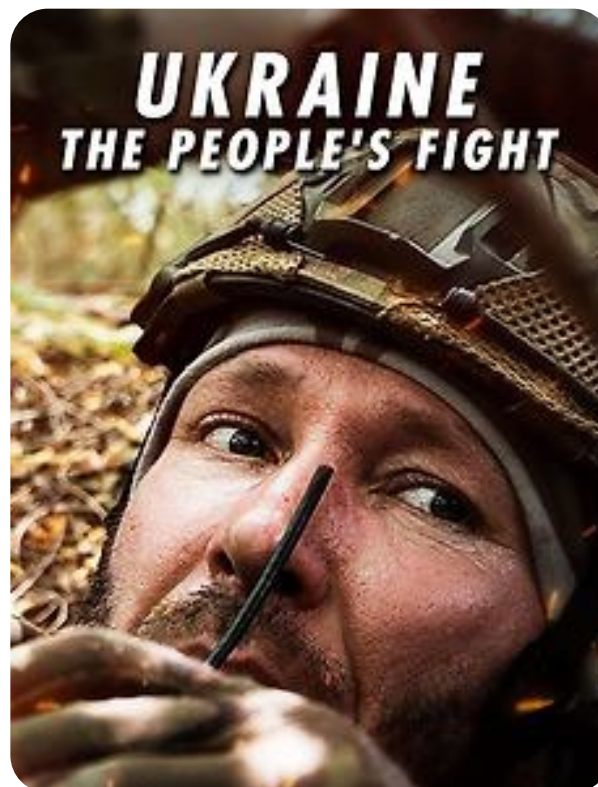
HBOmax **Apple TV+** **dafilms.com**

20 Days in Mariupol (2023)

BS Frontline ((bezpłatnie w USA),
Hulu, Disney+ (w Europie
w pakiecie),

Apple TV+ **prime video**

Ukraine: The People's Fight (2022, ITV/ITN)

ITVX (Wielka Brytania), czasem
dostępne na oficjalnych
kanałach YouTube

Mr. Jones (2019)

Apple TV+ **prime video**

Google TV **hulu**

JAKIE FILMY OBEJRZEĆ?

Filmy fabularne

The Guide (Powodir, 2014)

Atlantis (2019)

Klondike (2022)

The Tribe (Plemię, 2014)

Criterion Channel
(Ameryka Północna)

Rhino (Nosorih, 2021)

Chernobyl (2019,
miniserial HBO)

AUTORZY LEKCJI

Pomysł i koordynacja

Olena Sewerenchuk, strategiczna kuratorka projektu „Zmist” Fundacji savED

Opracowanie lekcji

Julia Topolnycka, wykładowczyni Katedry Najnowszej Historii Ukrainy KNU im. Szewczenki, współautorka programów, podręczników i materiałów, doktor nauk historycznych, liderka ścieżki obywatelskiej i historycznej projektu „Zmist”

Ihor Chworostiany, kierownik Biura Wdrożenia NUS przy MEN Ukrainy, nauczyciel języka ukraińskiego i literatury, autor programów, podręczników i kursów, doktor nauk filologicznych

Ołeksandr Ochriemienko, historyk-mediewista, nauczyciel, współautor programów i podręczników, doktor nauk historycznych

Antonina Makarewycz, zastępczyni kierownika Biura Wdrożenia NUS przy MEN, autorka podręczników i materiałów, doktor nauk historycznych

Anastasia Onatij, kierowniczka działu programów edukacyjnych Fundacji savED, autorka programów i podręczników, doktor nauk filologicznych, liderka ścieżki językowo-literackiej projektu „Zmist”

Projekt i układ lekcji

Mykhailo Karpenko (Karpo), Kierownik ds. projektowania w fundacji charytatywnej savED, Ministerstwo Edukacji i Nauki

Czekamy na współpracę z Tobą i Twoje opinie!

peacelesson@summitflg.org